

คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

THE QUALITY OF WORK LIFE AFFECTING THE TEACHER'S COMMITMENT IN THE SECONDARY SCHOOLS IN SARABURI UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

ผู้วิจัย

ภัทรศยา จันทราวุธิกร¹

Patsaya Chantrawutthikorn

patsaya_chan@hotmail.com

กรรมการควบคุม

ผศ.ดร.สฎายุ ธีระวณิชตระกูล²ดร.ชัยพนธ์ รังงาม³

Adivospr Committee

Asst.Prof.Dr.Sadayu Teeravanittrakul

Dr. Chaipot Rakngam

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีต่อผลความผูกพันของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในปีการศึกษา 2556 โดยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนและกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน ได้จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ โดยตอนที่ 1 และตอนที่ 2 มีอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .26-.64 และ .34-.85 ตามลำดับ และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .92 และ .92 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์

การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านลักษณะการทำงานอยู่บนรากฐานของกฎหมาย ด้านความสมดุลของชีวิตในภาพรวม และด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ตามลำดับ
2. ความผูกพันของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบรรทัดฐาน ด้านจิตใจ และด้านการคงอยู่ ตามลำดับ
3. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันของครู พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของครู โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .768 อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ .05

¹นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

4. ผลการวิเคราะห์หิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อผลความผูกพันของครู พบว่าตัวแปรพยากรณ์ คุณภาพชีวิตในการทำงานจำนวน 5 ตัวแปรประกอบด้วย ด้านความสมดุลของชีวิตในภาพรวม ด้านลักษณะการทำงานอยู่บนรากฐานของกฎหมาย ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำงาน ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย และด้านการบูรณาการทางสังคม สามารถพยากรณ์ความผูกพันของครูได้ร้อยละ 62.30 โดยเขียนในรูปสมการคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .433 + 0.178(X_4) + .216(X_6) + .274(X_7) + .111(X_2) + .139(X_5)$$

$$\hat{Z} = 0.208(Z_4) + .0.253 (Z_6) + .0.264(Z_7) + 0.136 (Z_2) + .135 (Z_5)$$

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตการทำงาน/ความผูกพันของครู/จังหวัดสระบุรี/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ABSTRACT

The purpose of this research was to investigate the quality of work life affecting the teacher's commitment in the secondary schools under the Office of Secondary Educational Service Area 4. The data were collected through teachers in 2013 academic year. The sample consisted of 285 teachers classified by multistage sampling and using the sample sized table of Krejcie and Morgan. The research instrument was a five rating scale questionnaire with discrimination values ranging between 0.26-0.85 and the reliability being 0.92. The data were analyzed by using mmean, standard

deviation, correlation coefficient of Pearson, and stepwise multiple regression analysis.

The findings revealed as follows:

1. The teacher's quality of work life were rated at highest level, ranking from most to least mean scores were characteristics of working based on law, equilibrium of work life space, growth and security; respectively.

2. Teacher's commitments in secondary school were rated at highest level, ranking from most to least mean scores were normative, affective, and continuance commitments; respectively.

3. The relationship between the teacher's quality of work life and teachers' commitments as a whole were found at high level (.768) with the significance at .05 level.

4. Analysis of the quality of work life affecting teachers' commitments indicated that the predictors of quality of work life consisted of five variables were growth and security, working based on law, equilibrium of life space, healthy environment and safety, and individual capacities development. All variable predictors were accounted for 62.30 percent. The equations derived from analysis were as follows:

$$\hat{Y} = .433 + 0.178(X_4) + .216(X_6) + .274(X_7) + .111(X_2) + .139(X_5)$$

$$\hat{Z} = 0.208(Z_4) + .0.253 (Z_6) + .0.264(Z_7) + 0.136 (Z_2) + .135 (Z_5)$$

Keyword : Quality of Work Life, Commitment of Teachers, Secondary School, The Secondary Educational Service Area Office

บทนำ

ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในบทบาทที่เป็นผู้อบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ และครูก็เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม รัฐจึงให้ความสำคัญแก่ครูเป็นอย่างยิ่ง โดยการกำหนดให้ครูเป็นวิชาชีพควบคุมซึ่งมีมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพที่ครูจะต้องถือปฏิบัติเพื่อเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพครู โดยปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้ครูมีพฤติกรรมกรการเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ดี คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ครูมีการดำเนินชีวิตที่มีความสอดคล้องกับระดับความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ แต่อย่างไรก็ตามคุณภาพชีวิตของครู ก็ขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติภารกิจต่างๆตามบทบาทและหน้าที่หรือกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งก็คือ การทำงานเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงถึงการมีคุณภาพชีวิต โดยที่ทุกคนไม่สามารถแยกการทำงานออกจากการดำเนินชีวิตประจำวันได้ คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Work Life) จึงเป็นแนวคิดในการทำงานที่บอก ว่า งานและชีวิตจะเกี่ยวข้องผสมผสานกันอย่างกลมกลืน โดยคำนึง ถึงรูปแบบการทำงานที่ทำให้ครูมีความรู้สึกพึงพอใจในการทำงาน มีการดำเนินชีวิตที่มีความสุข พร้อมทั้งมีการทำงานร่วมกันที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียน

นอกจากนี้ยังมีการวิจัยของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตครูโดยคณะกรรมการการศึกษาวิจัยและประเมินของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต เรื่องเหตุแห่งทุกข์ที่นำไปสู่ความสิ้นหวังในการปฏิบัติหน้าที่ของครูไทยพบว่าเหตุแห่งทุกข์ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการทำงาน ด้านชีวิตส่วนตัวและครอบครัว ด้านสุขภาพ และด้านศาสนา และความเชื่อส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสิ้นหวังในการปฏิบัติหน้าที่ของครูไทย ซึ่งสรุปได้ว่าเหตุแห่งทุกข์ด้านการทำงานสามารถอธิบายระดับความสิ้นหวังของครูไทยได้ มากกว่า

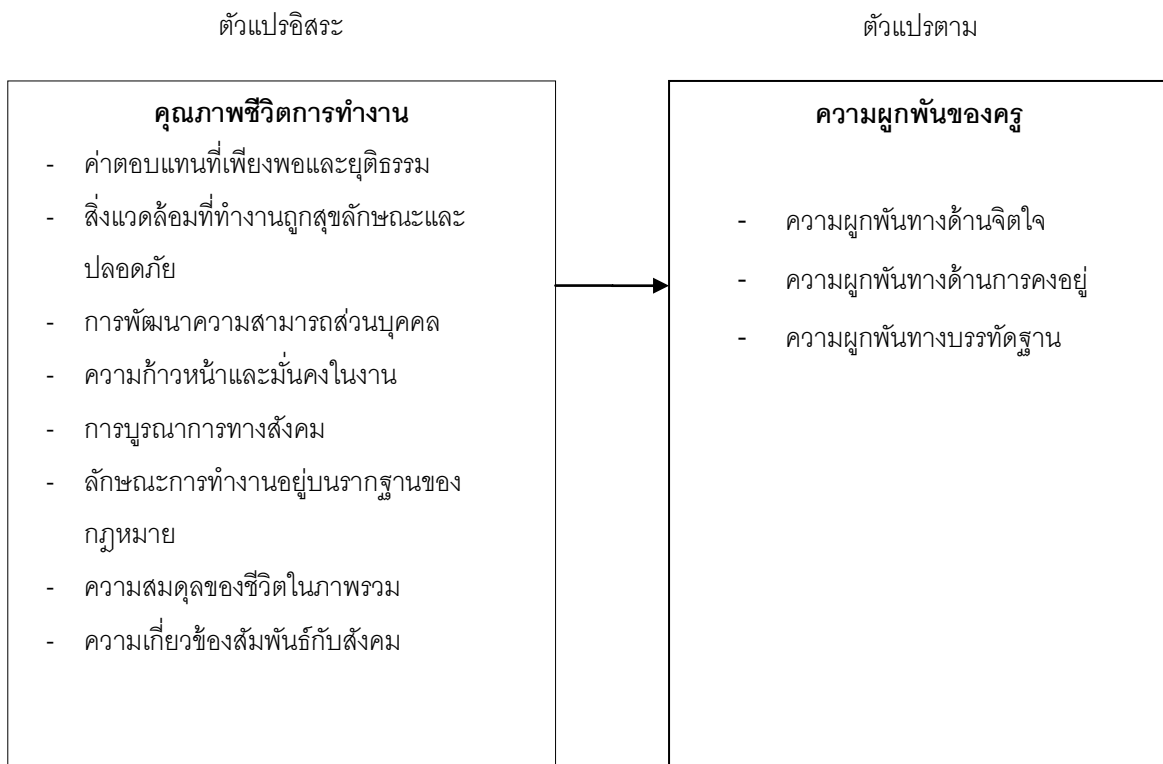
ด้านอื่น และเมื่อพิจารณาถึงสภาพปัญหาที่เป็นเหตุแห่งทุกข์ด้านการทำงาน พบว่า ปัญหาจากภาระงานโดยเฉพาะภาระงานอย่างอื่นนอกเหนือจากการสอนที่มากเกินไปจนทำให้ครูไม่สามารถปฏิบัติงานสอนได้อย่างเต็มที่และมีคุณภาพ ปัญหาจากการบริหารสถานศึกษาและความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชา ปัญหาจากระบบเงินเดือน และค่าตอบแทนอื่นๆ ที่ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพในสังคมปัจจุบันและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างครูแต่ละสังกัด ปัญหาจากระบบสวัสดิการที่ยังไม่น่าพอใจและไม่เท่าเทียมกันระหว่างครูแต่ละสังกัด ปัญหาเกี่ยวกับเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพครูที่ผูกโยงกับการทำผลงานทาง วิชาการเพื่อเลื่อนระดับเงินเดือนหรือระดับวิทยฐานะที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ และปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงในอาชีพ จากสภาพปัญหาดังกล่าว ส่งผลไปสู่ปัญหาคุณภาพชีวิตและขวัญกำลังใจของครู ก่อให้เกิดปัญหาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนที่ต่ำลง ปัญหาความคร่ำครึในวิชาชีพครูและปัญหาภาระงานที่ครูส่วนใหญ่ต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งของเวลาสอนตามปกติไปกับภาระงานพิเศษอย่างอื่นนอกเหนือจากการสอน ยังคงเป็นปัญหาสำหรับครูส่วนใหญ่และยังคงมิได้รับการแก้ไขให้หมดสิ้นไปจากการปฏิบัติงานของครูในปัจจุบัน และในปีงบประมาณ 2556 นี้เองก็มีบุคคลากรในกระทรวงศึกษาธิการคือจำนวน 12,801 คน ซึ่งมากที่สุดที่เข้าร่วมโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนดประจำปีงบประมาณ 2556 รองลงมาคือ กระทรวงกลาโหม 4,784 คน และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 3,282 คน ตามลำดับ จากข้อมูลเบื้องต้น ทำให้เห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการมีจำนวนข้าราชการครูที่ประสงค์ที่จะเกษียณอายุราชการก่อนกำหนดเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้รับจัดสรรคืนมาไม่ครบ ทำให้สูญเสียอัตรากำลังไปทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนครู อีกทั้งส่วนใหญ่ครูที่อยู่โรงเรียนขนาดเล็กในถิ่นทุรกันดาร ขอย้ายออกจากพื้นที่ไปอยู่

โรงเรียนที่อยู่ขนาดใหญ่หรือโรงเรียนที่อยู่ในเขตเมือง ซึ่งการย้ายที่ว่านี้ก็มีทั้งการขอไปช่วยราชการก่อน และการโยกย้ายปกติประจำปี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางให้ผู้บริหารการศึกษานำไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบความคิดในการวิจัย โดยคุณภาพชีวิตการทำงานตามแนวคิดของฮิวส์และคัมมิงส์(Huse&Comming, 1985, pp. 198-200) มีองค์ประกอบ 8 ด้าน และความผูกพันของครูตามแนวคิดของ อัลเลน และเมเยอร์ (Allen & Meter, 1990,pp. 1-18) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู และระดับความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา

3. เพื่อวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีต่อความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตการทำงานทั้ง 8 องค์ประกอบ มีความสัมพันธ์กับความผูกพันของครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

และสร้างความผูกพันของครู ให้สอดคล้องกับพันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ในการมุ่งมั่นพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่มืออาชีพ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของบุคลากร อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานของครู และสถานศึกษาต่อไป

2. คุณภาพชีวิตการทำงานทั้ง 8 องค์ประกอบ สามารถพยากรณ์ความผูกพันของครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

วิธิดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำนวน 1,154 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากกลุ่มประชากรด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ประกอบด้วย การสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยจำแนกตามสหวิทยาเขตและขนาดของโรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม และการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-609) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่จำนวน 285 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ คุณภาพชีวิตการทำงาน ได้แก่ ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม, สิ่งแวดล้อมที่ทำงานถูกสุขลักษณะและปลอดภัย, การพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล, ความก้าวหน้า และมั่นคงในงาน, การบูรณาการทางสังคม, ลักษณะการทำงานอยู่บนรากฐานของกฎหมาย, ความสมดุลของชีวิตในภาพรวม และความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสังคม

2. ตัวแปรตาม คือ ความผูกพันของครู ได้แก่ ความผูกพันทางด้านจิตใจ, ความผูกพันทางด้านภารกิจ และความผูกพันทางบรรทัดฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตการทำงานของครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 คุณภาพแบบสอบถามมีดังนี้ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 อยู่ระหว่าง .26 - .64 และ .34 – 85 จากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 เท่ากับ .92 และ .92 จากการค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach, 1990, :. 202-204)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือรับรองจากฝ่ายบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลของครูผู้สอนในโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นก็ติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้ส่งคืนด้วยการส่งจดหมายไปขอความกรุณาให้ตอบแบบสอบถามให้ใหม่พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามไปให้ด้วยเพื่อให้ได้แบบสอบถามครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในการศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามสถิติที่ใช้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Correlation)

3. การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีต่อผลความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน (Stepwise

Multiple Regression Analysis) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ที่ดีที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 4 สรุปผลได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตการทำงานของครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 4 พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของคุณครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านลักษณะการทำงานอยู่บนรากฐานของกฎหมาย ด้านความสมดุลของชีวิตในภาพรวม ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ด้านการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล ด้านความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม ด้านการบูรณาการทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำงานถูกสุขลักษณะและปลอดภัย และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความผูกพันของคุณครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 4 พบว่าคุณภาพชีวิตของคุณครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบรรทัดฐาน ด้านจิตใจ และด้านการคงอยู่ ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อความผูกพันของคุณครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 4 พบว่าคุณภาพชีวิต ในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของคุณครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 4 พบว่า มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงทุกด้าน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อความผูกพันของคุณครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 4 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ คุณภาพชีวิตในการทำงานทั้ง 5 ด้าน สามารถพยากรณ์ความผูกพันของคุณครูได้ดีที่สุด โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ของคุณภาพชีวิตการทำงานทั้ง 5 ด้าน มีค่าเท่ากับ .79 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประกอบด้วย ตัวพยากรณ์จำนวน 5 ตัว ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน (X_4) ด้านลักษณะการทำงานอยู่บนรากฐานของกฎหมาย (X_6) ด้านความสมดุลของชีวิตในภาพรวม (X_7) ด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำงานถูกสุขลักษณะและปลอดภัย (X_2) และด้านการบูรณาการทางสังคม (X_5) รวมกันสามารถพยากรณ์ความผูกพันของคุณครู จังหวัดสระบุรี โดยรวมได้ร้อยละ 62.30 โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดในสมการพยากรณ์ความผูกพันของคุณครู ได้แก่ ด้านความสมดุลของชีวิตในภาพรวม (X_7) เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพยากรณ์ (β) ส่วนอีกร้อยละ 37.70 เป็นผลมาจากตัวแปรภายนอกอื่น ๆ และแสดงสมการในรูปแบบคะแนนดิบและสมการในรูปแบบมาตรฐาน ดังนี้

$$\hat{Y} = .433 + 0.178(X_4) + .216(X_6) + .274(X_7) + .111(X_2) + .139(X_5)$$

$$Z = 0.208(Z_4) + .0.253(Z_6) + .0.264(Z_7) + 0.136(Z_2) + .135(Z_5)$$

การอภิปรายผล

จากการวิจัยคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของคุณครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 4 พบว่า

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของคุณครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถของคุณครูและบนรากฐานของกฎหมายจัด

สวัสดิการให้กับครูทุกคนเท่าเทียมกัน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้ทักษะในการทำงานโดยการจัดอบรม สัมมนา และเปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามความสามารถด้วยความยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ อีกทั้งมีการมอบหมายงานให้ครูที่พอเหมาะทำให้ครูมีเวลาที่เหมาะสมทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ทำให้ครูรู้สึกพึงพอใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้คุณภาพชีวิตการทำงานของคุณครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนีวรรณ ไม้สุวรรณกุล (2548: 59) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ พบว่า พนักงานระดับปฏิบัติการมีคุณภาพชีวิตในการทำงานทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถนอมศรี แดงศรี (2551: 63) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันองค์กรและผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการ ผลการวิจัย พบว่า พยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการมีคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมระดับดีมาก

2. ความผูกพันของคุณครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากครูได้รับโอกาสให้ปฏิบัติงานพิเศษที่สําคัญอยู่เสมอ ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจและเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน มีความผูกพันและจงรักภักดีต่อตำแหน่งหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย และไม่ต้องการจะเปลี่ยนงานบ่อยๆ เพราะตระหนักถึงความยากลำบากในการหางานใหม่ ทำให้รู้สึกว่าควรจะอยู่กับโรงเรียนต่อไป จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้ความผูกพันของคุณครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของรุจี อุดศิลป์ศักดิ์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร คือ ด้านความภูมิใจในองค์กร คุณภาพชีวิตในการทำงาน และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ

กอบสุข อินทโชติ (2554: 82) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของคุณครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของคุณครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากครูในโรงเรียนจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ได้รับเงินเดือนค่าตอบแทนที่เหมาะสมตามความรู้ความสามารถ มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ครูได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียนสม่ำเสมอทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันจากเพื่อนร่วมงาน ส่งผลให้ครูมีความรู้สึกทำให้ครูภาคภูมิใจ รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน เนื่องจากครูมีโอกาสได้เข้าร่วมในการประชุมทำให้ทราบทั้งปัญหาและแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน ทำให้ครูมีความตั้งใจในการทำงาน เพื่อให้องค์กรพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้คุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของคุณครู จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของถนอมศรี แดงศรี (2551: 63) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันองค์กรและผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการ พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของคุณครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความผูกพันของคุณครูได้ดีที่สุด จำนวน 5 ตัว ได้แก่

ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ด้านลักษณะการทำงานอยู่บนรากฐานของกฎหมาย ด้านความสมดุลของชีวิตในภาพรวม ด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำงานถูกสุขลักษณะ และปลอดภัย และด้านการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล โดยมีรายละเอียดการอภิปรายรายด้าน ดังนี้

4.1 ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน มีผลต่อความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ทั้งนี้เนื่องจากครูทุกคนย่อมมีความต้องการที่จะเจริญเติบโตก้าวหน้าในหน้าที่การงานที่ตนทำงานอยู่ อยากมีตำแหน่งสูงขึ้น รับผิดชอบมากขึ้น ดังนั้นโรงเรียนที่ส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับบุคลากร โดยการจัดอบรม สัมมนา หรือเปิดโอกาสให้ศึกษาต่อมีการประเมินความดีความชอบตามความรู้ความสามารถด้วยความเป็นธรรม ย่อมทำให้บุคลากรอยากทำงานในหน่วยงานนั้น ๆ ต่อไป จากเหตุผลดังกล่าวทำให้คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน มีผลต่อความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 สอดคล้องกับ อิศราภรณ์ รัตนชช (2551:60) ที่พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร เนื่องจาก การที่ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสที่จะก้าวหน้าได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งภายในหน่วยงาน ได้รับโอกาสในการขยายขีดความสามารถ การพัฒนาทักษะความรู้ ได้รับการสนับสนุนจากองค์กร จะทำให้พนักงานเกิดความจงรักภักดี มีความผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับ กรณิพัทธ์ เดิมวิทย์ขจร และคณะ (2553, หน้า 94) ที่พบว่า พนักงานได้รับความก้าวหน้าในอาชีพจะมองเห็นการเจริญเติบโตขององค์กรและเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จนั้น

4.2 ด้านลักษณะการทำงานอยู่บนรากฐานของกฎหมายมีผลต่อความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารมีการบริหารงานอยู่บนพื้นฐานของกฎ ระเบียบ ย่อมทำให้การปฏิบัติงานนั้นราบรื่นเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ดังที่ อิศราภรณ์ รัตนชช(2551: 61) ที่กล่าวว่า ลักษณะการ

ทำงานอยู่บนรากฐานของกฎหมาย จะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นระเบียบเรียบร้อยและเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้สมาชิกขององค์กรมีความพอใจในระบบการพิจารณาความดีความชอบ ก็มีแนวโน้มที่สมาชิกจะอยู่กับองค์กรมากขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานด้านลักษณะการทำงานอยู่บนรากฐานของกฎหมาย มีผลต่อความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวนัฐ สุขะมงคล และคณะ (2553: 133) ที่พบว่า การบริหารงานแบบเปิดเผยและซื่อสัตย์ การได้รับการสนับสนุนในความคิดใหม่ๆ การสื่อสารระหว่างผู้นำและพนักงานจะทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การยอมรับกันและความรับผิดชอบต่อกัน ซึ่งทำให้เกิดความมุ่งมั่นและผูกพันต่อองค์กร และพนักงานจะมีความเต็มใจที่จะทำงานอย่างสุดความสามารถที่ตนมีอยู่

4.3 ด้านความสมดุลของชีวิตในภาพรวม มีผลต่อความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดในสมการพยากรณ์ความผูกพันของครู ทั้งนี้ เนื่องจากคนวัยทำงานต้องการสร้างสมดุลภาพระหว่างชีวิตกับงาน เพื่อส่งผลให้ชีวิตของเราเป็นชีวิตที่มีคุณค่า ดังนั้นผู้บริหารที่มีการมอบหมายงานให้ครูที่พอเหมาะทำให้ครูมีเวลาที่เหมาะสมทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ทำให้ครูรู้สึกพึงพอใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนนั้น ดังที่ ศิริภัสสร วงศ์ทองดี (2552: 1) กล่าวว่า สมดุลยภาพระหว่างชีวิตส่วนตัว และการทำงานจะช่วยให้เกิดความอยู่ดีกินดี มีสุขภาพะในชีวิต ซึ่งส่งผลและมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดความสำเร็จ ความมั่นคง และความก้าวหน้าขององค์กร และสังคมในที่สุด จากเหตุผลดังกล่าวทำให้คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความสมดุลของชีวิตในภาพรวม มีผลต่อความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 สอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา ทองเกลี้ยง (2548,: 98) พบว่าด้านความสมดุลระหว่างคุณภาพชีวิตกับการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.4 ด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำงานถูกสุขลักษณะและปลอดภัย มีผลต่อความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารจัดบรรยากาศในการทำงานที่ดีที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพและไม่เสี่ยงอันตราย มีสิ่งอำนวยความสะดวก เมื่อครูได้รับการตอบสนองก็จะพอใจ ทำให้มีความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร ดังที่ กิตติพงศ์ จิรวังวงศ์ (2554: 129-130) กล่าวว่าลักษณะของสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดการดำเนินงานที่ทำให้เกิดผลการดำเนินการที่ดี ซึ่งบุคลากรมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้ดีที่สุดเพื่อผลประโยชน์ของลูกจ้างและความสำเร็จขององค์กร ส่งผลให้ความผูกพันของบุคลากรมากยิ่งขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวทำให้คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำงานถูกสุขลักษณะและปลอดภัย มีผลต่อความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศราภรณ์ รัตนคช (2551: 59) ที่พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำงานถูกสุขลักษณะและปลอดภัย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร

4.5 ด้านการบูรณาการทางสังคม มีผลต่อความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ส่งเสริมให้ครูได้ทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน ร่วมมือไม่ร่วมมือในการทำงานจนงานประสบความสำเร็จ จนได้รับการยอมรับจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน และส่งผลให้ครูเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน สอดคล้องกับ อิศราภรณ์ รัตนคช (2551: 61) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลพบปัญหา และได้รับความช่วยเหลือจากผู้ร่วมงานจนสามารถแก้ปัญหาได้ บุคคลคนนั้นก็จะรู้สึกอยากทำงานต่อไป พร้อมทั้งจะทุ่มเทให้กับงานต่อไป ส่งผลให้ความผูกพันต่อองค์กรสูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรัณทรักษ์

เต็มวิทย์ขจรและคณะ (2553, หน้า 94)พบว่า หากมีความร่วมมือในกระบวนการทำงานก็จะสามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วและการติดต่อประสานงานเกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ร่วมงานและงานนำไปสู่ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในงาน รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในงานและองค์กร พนักงานมีเป้าหมายและยอมรับแนวทางปฏิบัติเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายร่วมกันก่อให้เกิดเป็นความผูกพันต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญและคุณค่าในการทำงานของครู เมื่อครูปฏิบัติงานได้ดี มอบหมายงานทั้งภายในภายนอกในอย่างเสมอภาคและพอเหมาะเพื่อครูใช้เวลาว่างกับการปฏิบัติงานและครอบครัวอย่างเหมาะสม พิจารณาความดีความชอบด้วยความเป็นธรรมจัดอาคารสถานที่ให้สะอาดและถูกสุขลักษณะและมีการซ่อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานอยู่ในสภาพสมบูรณ์ และเปิดโอกาสเผยแพร่ผลงานการปฏิบัติของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ

2. ด้านความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ผู้บริหารควรพัฒนาระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้ครูมีความรู้สึกขึ้นชอบระบบของหน่วยงาน สร้างความมั่นใจในความก้าวหน้าในหน้าที่การงานให้กับครู และสร้างความตระหนักในเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้ครูมีความเต็มใจทำงานถ้าได้รับมอบหมายงานนอกเหนือจากงานในหน้าที่รับผิดชอบ

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู 5 ด้านสามารถพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กร ดังนั้นผู้บริหารควรศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้ง 5 ด้านดังกล่าว เพื่อให้ครูเกิดความรู้สึกรักและต้องการทำงานในองค์กรนี้ต่อไปจนเกษียณอายุราชการ

บรรณานุกรม

- กรัณท์ภักดิ์ เต็มวิทย์ขจรและถวัลย์ เนียมทรัพย์. (2553). **คุณลักษณะงาน ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัทผลิตบรรจุภัณฑ์แก้วแห่งหนึ่ง**. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 36(1). 86-97.
- กอบสุข อินทโชติ (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในบริษัทผลิตชิ้นส่วนอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี**. งานนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์, คณะการจัดการและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กิตติพงษ์ จิรวัดวงศ์. (2554). ISO 9004:2009. **การพัฒนาองค์การสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน**. Quality Management, 18(64), 16-20.
- ถนอมศรี แดงศรี. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรและผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการ โรงพยาบาลชั้นนำของรัฐแห่งหนึ่ง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- นวนัฐ สุขะมงคล, ทองหล่อ วงษ์อินทร์, บุญเชิด ภิญโญอนันตพงศ์ และสะอาด บรรณเจตฤทธิ. (2553). **การศึกษาและพัฒนาความมั่นคงและผูกพันของพนักงาน**. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 5 (1). 124-135.
- รุจี อุดศิลป์ศักดิ์. (2546). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในอำเภอเมืองเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระ, วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัชนีวรรณ ไม้สุวรรณกุล. (2548). **คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ : กรณีศึกษา บริษัทผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าบริโภค**. งานวิจัยศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วนิดา ทองเกลี้ยง. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ชลบุรี**. งานนิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริภัสสร วงศ์ทองดี. (2552). **การสร้างสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน**. กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- อิสราภรณ์ รัตนคช. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี**. รายงานการวิจัยกองทุนวิจัยวิทยาเขตปัตตานี, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- Allen, N.J. and Mayer, J.P. 1990. The measurement and antecedent of affective, continuance and normative commitment to the organization. Journal of Occupational Psychology. 63(1)1-18.
- Cronbach, L.J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper & Row. pp. 202-204

Huse, E. F. & Cumming, E. A. (1985). **Behavior in Organization: A Systems Approach to Managing**. New York: West Publishing Company.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities**. Educational and Psychological Measurement.